

Aan de gemeenteraad

Uw Kenmerk:	Portefeuillehouder: D. Durksz	Ons kenmerk: 0086243321	Behandeld door: A. Grotenboer	Telefoon: (0512) 386 222	Bijlage(n): 1. Voortgang Energietransitie
--------------------	---	-----------------------------------	---	------------------------------------	--

Onderwerp:
Voortgang Energietransitie Opsterland 2025

Beetsterzwaag: 17 februari 2026
Verzonden op: 19 februari 2026

Geachte raad,

Eind 2024 hebben wij u, na een toezegging van wethouder Durksz, via een brief geïnformeerd over de voortgang van de energietransitie in Opsterland. Met deze brief informeren wij u ook graag over de voortgang in 2025. Dit doen wij aan de hand van vijf hoofdthema's.

Deze brief werkt met interne links

Als u over een thema of een onderwerp binnen dit thema meer wilt weten, kunt u op de interne link klikken (CTRL + LINKERMUISKNOP). Dit werkt alleen na het downloaden van de brief. Om duidelijk te maken op welke tekst u kunt klikken, is deze blauw gemarkeerd. U komt dan bij het betreffende thema of onderwerp uit. Hier vindt u meer informatie over de activiteiten, processen en resultaten.

Thema 1. Energie besparen

Doelstelling: Om in 2035 energieneutraal te zijn, realiseren we een energiebesparing van 150.000 MWh ten opzichte van het jaar 2018 in onze gemeente. Eind 2026 hebben we daarvan 100.000 MWh gerealiseerd.

Hoe we deze (en meer) energiebesparing realiseren, leest u onder de volgende kopjes:

1. We geven uitvoer aan de subsidieregeling Lokale Aanpak Isolatie (LAI)

Wij hebben een kleine 3.000 huishoudens in Opsterland een eerste keer aangeschreven over deze subsidie. Op dit moment (1 januari 2026) zijn er in totaal 978 aanvragen voor de gemeentelijke regeling gedaan, waarvan 683 in 2025. Hiermee zijn we volledig door Tranche 1 van de LAI heen en heeft een derde van de aangeschreven adressen een goedgekeurde aanvraag gedaan.

2. De provinciale en gemeentelijke plus op de LAI

Huishoudens binnen de LAI met een inkomen tot 150% van het wettelijk sociaal minimum kunnen van de provincie € 2.500,- extra subsidie krijgen. Hiervan is 87 keer gebruikgemaakt, waarvan 59 in 2025. We bieden als gemeente ook een plus aan. Hierover leest u meer door de interne link te volgen.

3. Ondersteuning vanuit het OWO-Energiebureau

Wij hebben binnen het OWO-Energiebureau 4 energieverkeners in dienst. Zij ondersteunen onze inwoners binnen de doelgroep LAI. Ze hebben op dit moment in totaal 231 Opsterlandse huishoudens ontzorgd, waarvan 122 in 2025. Hoe zij en de energiecoaches en -fixers onze inwoners ondersteunen leest u door de interne link te volgen.

4. Het Soortenmanagementplan (SMP)

We hebben een flinke isolatieopgave en zetten hier dan ook op in met subsidies en persoonlijke ondersteuning. Bij het isoleren van de woning kunnen echter beschermde diersoorten verstoord of gedood worden. Dit is wettelijk verboden. Daarom moet een inwoner vaak individueel ecologisch onderzoek laten uitvoeren om er zeker van te zijn dat er geen beschermde dieren in het te isoleren bouwdeel aanwezig zijn. Dit kan duizenden euro's kosten. Een oplossing hiervoor is het Soortenmanagementplan (SMP); een vergunning van 10 jaar die een gemeente aanvraagt bij het bevoegd gezag (de provincie Fryslân). Wij zijn hier als Opsterland ver mee. Meer informatie over wat het SMP inhoudt en waar we staan vindt u door de interne link te volgen.

5. Ondersteuning verduurzaming van MKB

De provincie biedt via YnBusiness ondersteuning aan midden- en kleinbedrijf bij het ontwikkelen van energiebesparende plannen. Er zijn regionale aanjagers aangesteld die bedrijven hebben bezocht.

6. Energiebespaarcampagnes

In 2025 voerden we meerdere campagnes uit om energiebesparing onder de aandacht te brengen. Hierbij valt te denken aan het project Junior Energiecoach, het aanbieden van webinars en het uitgeven van De Slimme Isolatiegids.

7. Gerealiseerde energiebesparing

In de periode tussen 2018 en 2024 is het totale energieverbruik met 144.000 MWh gedaald. Hiermee lopen we voor op de doelstelling voor 2026 om 100.000 MWh te besparen. Hoe dit gerealiseerd is en het inzicht in onze energiebesparing tot 2025 vindt u door de interne link te volgen.

Thema 2. Aardgasvrij verwarmen

Doelstelling: Wij willen duidelijkheid geven aan onze inwoners en ondernemers over de overstap naar alternatieve aardgasvrije warmteoplossingen en hen faciliteren bij die overstap.

Nederland wil in 2050 aardgasvrij zijn. Hiervoor moeten gebouwen met alternatieve warmtebronnen worden verwarmd. In 2021 heeft u hiervoor de Transitievisie Warmte (TVW) vastgesteld. We zijn verplicht hier na 5 jaar opvolging aan te geven middels een Warmteprogramma. Hierin geven wij aan welke alternatieve warmteoplossingen worden ingezet, en waar en op welke termijn aardgas wordt uitgefaseerd. Hoe we daar invulling aan geven leest u onder de volgende kopjes:

1. Opstellen Warmteprogramma

De Transitievisie Warmte (TVW) beschrijft de aanpak van isoleren en aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving voor 2050. De visie moet geactualiseerd en geconcretiseerd worden en heet dan het Warmteprogramma. Inmiddels zijn we daarmee, samen met Oost- en Weststellingwerf, gestart.

2. Onderzoek naar de haalbaarheid van warmtenetten

Uit een technische analyse voor het warmteprogramma blijkt dat collectieve oplossingen alleen zeer kleinschalig aan de orde zullen zijn (denk aan een warmtenet met enkele aansluitingen), in combinatie met individuele oplossingen.

3. Opstellen Dorpsuitvoeringsplannen

Naast gemeente-breed, werken we ook gebiedsgericht aan dorpsuitvoeringsplannen. Zo'n uitvoeringsplan is een plan om de gebouwde omgeving in een gebied aardgasvrij te maken, of als tussenstap aardgasvrij-ready. Tot nu toe zijn de initiatieven vanuit de dorpen leidend geweest. In Wijnjewoude is een plan in uitvoering en in Nij Beets werken we samen met de energiecoöperatie aan het opstellen van een dorpsuitvoeringsplan.

Thema 3. Opwek en opslag van duurzame energie

Doelstelling: We willen in Opsterland in 2035 450.000 MWh duurzame energie opwekken. Eind 2026 hebben we daarvan 210.000 MWh gerealiseerd.

Opsterland wil in 2035 energieneutraal zijn. Dat wil zeggen dat we binnen onze eigen gemeente evenveel energie opwekken als we gemiddeld over een jaar genomen verbruiken. Daarvoor is naast energiebesparing een duurzame opwek nodig van 450.000 MWh aan energie. Daarbij moeten we rekening houden met de beperkte capaciteit van de energie-infrastructuur. Wat we daarvoor doen en hoe we ervoor staan leest u onder de volgende kopjes:

1. Faciliteren van opwek- en opslaginitiatieven

Initiatieven die aan onze doelstellingen bijdragen omarmen we en helpen we door mee te denken en te ondersteunen in procedures. Bij innovatieve lokale initiatieven dragen we (waar nodig) bij in de onderzoeks- en voorbereidingskosten.

2. Gerealiseerde opwek

Er wordt in Opsterland ongeveer 50.000 MWh aan duurzame energie opgewekt, met name uit zonnenvelden. Dit is 11 procent van ons doel voor 2035. Er is in het afgelopen jaar geen grootschalige opwek bijgekomen.

3. Groen Gas uit monomestvergisting

Er zijn in Opsterland twee grote initiatieven voor de productie van groen gas uit monomestvergisting: een initiatief van energiecoöperatie Wijnjewoude Energie Neutraal (WEN) en een initiatief van Agrigas Nij Beets. Beide initiatieven zijn nog niet in productie; WEN heeft een omgevingsvergunning, Agrigas werkt aan verdere planvorming.

4. Nieuwe zonnenvelden

We hebben onderzoek gedaan naar de zonneladder binnen Opsterland. Het blijkt dat we binnenstedelijk en met zonnepanelen op daken ongeveer 10% van onze opgave kunnen realiseren. Dat betekent dat grootschalige opwek, in het buitengebied, bijvoorbeeld met zonnenvelden, hard nodig is. We werken aan de planvorming voor een zonnenveld met batterijsysteem bij Terwispel en Gorredijk.

5. Opzetten gemeentelijk energiebedrijf

Wij hebben een verkenning gedaan naar de mogelijkheden voor het opzetten van een gemeentelijk energiebedrijf. Op 30 juni heeft u besloten om het opzetten van EnergieCollectief Opsterland niet verder te verkennen. Tijdens deze vergadering heeft u ons verzocht u te informeren over slimme combinatie van opwek, opslag en afname van duurzame energie. Door de interne link te volgen, leest u hoe wij voldoen aan deze motie en toezegging.

6. Energieopslagsystemen

In samenwerking met de Friese Energietafel is er een handreiking voor opslagsystemen opgesteld. Er wordt momenteel onderzocht hoe deze handreiking kan worden omgezet- en opgenomen in ruimtelijk beleid.

7. Provinciale Omgevingsvisie (POVI)

De Friese Energievisie is vorig jaar door Gedeputeerde Staten vastgesteld. Deze visie wordt als bouwsteen gebruikt in de provinciale omgevingsvisie (POVI). In de loop van 2026 wordt meer bekend over de inhoud van de POVI. Wij verwachten dat hierin ook keuzes worden beschreven voor de opwek van duurzame energie met zonnepanelen en windmolens.

Thema 4. Energie-infrastructuur

We willen dat de energie-infrastructuur wordt versterkt en optimaal wordt benut.

Tijdens piekmomenten zit het elektriciteitsnetwerk aan de grens van de capaciteit. Dat heeft consequenties voor plannen en projecten van bedrijven, maatschappelijke organisaties en de gemeentelijke organisatie.

Het is belangrijk om het netwerk te versterken en optimaal te benutten, onder andere door de pieken af te zwakken. Onder de volgende kopjes leest u hoe wij hier samen met andere partijen aan werken:

1. Azeven Zuid Energieverkenning

In 2025 is de huidige en toekomstige vermogensvraag van deze bedrijven in beeld gebracht. Bedrijven ondervinden nu al belemmeringen bij hun uitbreidingsplannen of plannen voor verduurzaming van hun bedrijfsvoering. Vooral slimme oplossingen bij de bedrijven zelf, in de eigen bedrijfsvoering en installaties geven de bedrijven een oplossing voor congestieproblemen.

2. Versterken van de netcapaciteit met 110kV station

Momenteel loopt er een haalbaarheidsstudie naar de mogelijke locaties voor een 110kV station in het gebied tussen Drachten en Beetsterzwaag. In samenwerking met Smallingerland zijn we in gesprek met de netbeheerders over het proces.

3. De 380kV verbinding Vierverlaten - Ens

Om het hoogspanningsnet binnen Nederland te versterken zoekt TenneT een tracé voor de verbinding tussen de Eemshaven en de randstad. De lijn Vierverlaten in Groningen naar Ens in de Noordoostpolder kan via een noordelijke route over Leeuwarden lopen of een meer zuidelijke route over Drachten. Afgelopen jaar is het gezamenlijk regioadvies uitgebracht door de provincie, gemeenten en het waterschap. Zij adviseren de route over Leeuwarden te laten lopen. In de loop van 2026 wordt de tracékeuze bekend.

4. Netuitbreiding middenspanning NuLelie

NuLelie is het uitvoeringsprogramma van netbeheerder Liander om het middenspanningsnet grootschalig uit te breiden en te moderniseren. Deze werkzaamheden zijn nodig om aan de toenemende vraag naar transportcapaciteit te voldoen. Het doel is om te garanderen dat nieuwe woningen, bedrijven en duurzame initiatieven aangesloten kunnen worden. Hoe wij hierin meedenken leest u door de interne link te volgen.

5. Netuitbreiding laagspanning Buurtaanpak

De buurtaanpak is een werkwijze van Liander om het elektriciteitsnet in de buurten te versterken. Om aan de toenemende vraag op het elektriciteitsnet te kunnen voldoen, worden in de toekomst extra middenspanningsruimtes (trafo's) geplaatst en nieuwe kabels aangelegd. Voor onze gemeente betekent dit dat we tijdig kunnen meedenken over locaties, mogelijke koppelkansen en communicatie richting inwoners.

6. Logistiek laden

De provincie heeft eind 2025 een verkenning gestart naar nieuwe locaties voor logistiek laden langs de A6 en A7. De verkenning wordt samen met de gemeenten De Fryske Marren, Heerenveen en Smallingerland uitgevoerd.

Thema 5. Verduurzamen van de eigen organisatie

Om bij te dragen aan een energieneutraal Opsterland hebben we als gemeentelijke organisatie zelf ook een opgave om te verduurzamen.

We willen als gemeentelijke organisatie het goede voorbeeld geven op het gebied van duurzaamheid en dit zichtbaar maken. Daarmee inspireren we onze inwoners, organisaties en bedrijven. In onderstaande kopjes leest u hoe wij CO₂-uitstoot verminderen en hoe wij kansen benutten om onze gebouwen, ons wagenpark, ons gereedschap en onze werkprocessen te verduurzamen en duurzaam in te kopen:

1. Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI)

Het MVOI-actieplan is een uitvoeringsinstrument dat richting geeft aan hoe we binnen de drie gemeenten werken aan MVOI. Het plan richt zich op de uitvoering van duurzaam opdrachtgeverschap op de korte termijn, 2025 t/m 2027. De OWO-gemeenten hanteren hierbij de landelijke aanpak op basis

van het manifest MVOI. De komende drie jaar ligt de focus op de thema's klimaat en circulariteit.

1. De CO₂ Prestatieladder

De CO₂ Prestatieladder is een instrument om de CO₂-uitstoot van de eigen organisatie inzichtelijk te maken en hier reductiemaatregelen aan te koppelen om zo onze uitstoot te verminderen.

Over het jaar 2024 is deze informatie geüpdatet. We hebben ten opzichte van 2023 een reductie van 24% CO₂ behaald.

2. Verduurzaming maatschappelijk en gemeentelijk vastgoed

Voor de verduurzaming van het eigen vastgoed, zoals het gemeentehuis en De Wier, zijn diverse fondsen, subsidies en/of voorbereidingskredieten aangevraagd. Hierdoor kan de verduurzaming van verschillende panden doorgang vinden. Daarnaast is gestart met de voorbereiding van een routekaart die de verduurzaming van al het gemeentelijk vastgoed beschrijft.

3. Inkoop energie

De gemeente koopt energie in via OVEF (Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân).

Voor laadpalen in het openbaar gebied heeft OVEF een bedrijf gecontracteerd. De concessie loopt dit jaar af.

4. Fryslân bouwt Circulair

Wij hebben twee gemeentelijke projecten die meedoen aan de opdrachtgeversaanpak van Vereniging Circulair Fryslân (VCF). VCF ondersteunt de gemeente bij de keuzes die de gemeente kan maken binnen de projecten. Het gaat om de verduurzaming van De Wier in Ureterp en woningbouwproject Loevestein 5 in Gorredijk.

Samenvatting & Conclusie

Zoals in het stuk te lezen is, hebben we mooie stappen gezet. Door de interne link te volgen leest u hoe we ervoor staan met betrekking tot het halen van onze doelstellingen en wat hiervoor nog moet gebeuren.

Neem bij vragen contact met ons op

Met deze informatie over de voortgang van de energietransitie hopen we u een goed beeld te geven van hoe we er in de gemeente Opsterland voorstaan. Heeft u toch nog vragen? Neem dan via

ayla.grotenboer@opsterland.nl contact op met één van de stellers van het stuk.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,

de gemeentesecretaris,

Sandra van 't Hooge

de burgemeester,

Andries Bouwman

Bijlage 1. Voortgang Energietransitie

Thema 1. Energie besparen

Doelstelling: Om in 2035 energieneutraal te zijn, realiseren we een energiebesparing van 150.000 MWh ten opzichte van het jaar 2018 in onze gemeente. Eind 2026 hebben we daarvan 100.000 MWh gerealiseerd.

We ondersteunen en stimuleren inwoners en ondernemers om energie te besparen. Dit doen we door te ondersteunen bij het verduurzamen van hun woning of onderneming, door energiebewust gedrag te stimuleren en door te helpen bij het treffen van kleine energiebesparende maatregelen. Hierbij wordt zoveel mogelijk gestimuleerd om zo snel mogelijk het 'laaghangend fruit' en spijtvrije maatregelen zoals isolatie toe te passen. Energie die niet verbruikt wordt, hoeft ook niet opgewekt te worden.

We geven uitvoer aan de subsidieregeling Lokale Aanpak Isolatie (LAI)

Van het Rijk hebben wij middelen ontvangen om koopwoningen met een lage WOZ-waarde en een slechte energetische staat te isoleren. Voor de eerste van de drie tranches hebben wij middelen ontvangen voor 717 woningen, die tot 2027 besteed mogen worden. Tranche 2 en 3 bestaan gecombineerd uit nog eens 1.696 woningen waarvoor wij middelen hebben ontvangen van het Rijk.

Duurzaam Bouwloket (DBL) behandelt de subsidieaanvragen voor de subsidie LAI voor de Friese gemeenten aangesloten bij deze samenwerking. Hiervoor is een subsidieplatform ingericht. De subsidieregeling is onderling afgestemd en loopt tot 2028.

Bovenop de gemeentelijke subsidieregeling biedt de provincie Fryslân een plus van € 2.500,- voor huishoudens met een inkomen van maximaal 150% van het wettelijk sociaal minimum in 2025. Deze plus geldt enkel voor huishoudens die ook voor de gemeentelijke subsidie in aanmerking komen. De aanvraag voor de plus loopt via hetzelfde platform. Deze subsidieregeling loopt tot 2027, waarbij aanvragen tot en met augustus 2026 gedaan kunnen worden.

We zijn in juni 2024 samen met Oost- en Weststellingwerf gestart met de uitvoering van bovenstaande regelingen. Alle huishoudens met een WOZ-waarde van maximaal € 325.000,- (peildatum 01-01-2022) en een slecht geïsoleerde woning zijn in 2024 een eerste keer aangeschreven. In totaal zijn dit 2.199 huishoudens in Opsterland. Volgens de voorwaarden van de SpUk, mag de WOZ-waardegrens opgehoogd worden naar € 429.300,-. Eind 2024 hebben we deze verbreding van de doelgroep doorgevoerd. De totale doelgroep komt hiermee op 3.855 huishoudens. Oost- en Weststellingwerf hebben dezelfde wijziging doorgevoerd.

Doel van de subsidieregeling is om huishoudens met een vergroot risico op energiearmoede te ondersteunen. We hebben ons daarom eerst op de huishoudens met een lagere WOZ-waarde gefocust. Zodra we merkten dat het aantal aanvragen wat terugliep, is De Slimme Isolatiegids naar alle woningeigenaren verstuurd. De reacties hierop waren zeer positief en hier zijn veel aanvragen uit voort gekomen. In november 2025 zijn we gestart met directe communicatie gericht aan de verbrede LAI-doelgroep. Hiervan is in 2025 ongeveer de helft van de doelgroep direct benaderd. Bij bijna al deze adressen zijn vrijwillige energiecoaches uit de dorpen met brochures langs de deuren gegaan.

Tot en met 2025 zijn er 978 goedgekeurde aanvragen voor de gemeentelijke subsidie gedaan, waarvan 683 in 2025. In totaal is er € 858.950,- subsidie uitgekeerd tot en met 2025. We zijn koploper in de provincie Fryslân en zijn dan ook zeer tevreden met deze tussenresultaten en zetten de komende tijd in op vervolgc communicatie.

2024	2025	Totaal aanvragen gemeentelijk
295	683	978

De provinciale en gemeentelijke plus op de LAI

Omdat de provinciale plus enkel geldt voor huishoudens met een inkomen van maximaal het wettelijk sociaal minimum in 2024, hebben wij ook een gemeentelijke plus subsidieregeling. De middelen voor de gemeentelijke plus worden bekostigd uit de SpUk Energiearmoede die wij van het Rijk hebben ontvangen. Onze plus wordt getoetst aan het op het moment van aanvragen geldende sociaal minimum, waardoor mensen die recent hun baan verloren zijn ook aanspraak kunnen maken op een extra subsidiebedrag. Van deze plus is op dit moment door een handjevol mensen gebruik gemaakt.

Van de provinciale plus is eind 2025 85% van het budget uitgeput. 87 huishoudens hebben een goedgekeurde aanvraag gedaan. Ook voor de provinciale plus geldt dat wij koploper zijn in de provincie Fryslân. We verwachten daarom vanaf half 2026 de gemeentelijke plus meer aan te boren.

We blijven de aanvragen voor de gemeentelijke plus nauwlettend monitoren, zodat wij tijdig met een alternatieve inzet van de SpUk Energiearmoede kunnen starten als dit nodig is. We verwachten echter vooralsnog dat dit niet nodig zal zijn.

2024	2025	Totaal aanvragen incl prov. plus
28	59	87

Ondersteuning vanuit het OWO-Energiebureau

De 4 energieverkenners in dienst bij de OWO-gemeenten ondersteunen onze inwoners binnen de doelgroep LAI vanuit het OWO-Energiebureau. Zij hebben in 2024 en 2025 231 Opsterlandse huishoudens ontzorgd, waarvan 122 in 2025. Deze ontzorging heeft meerdere niveaus en gaat van het beantwoorden van een telefonische vraag tot het volledig ontzorgen van de inwoner middels huisbezoeken en het aanbieden van maatwerk- en financieel adviezen.

Voor de maatwerkadviezen geldt dat hier momenteel door 16 huishoudens gebruik van gemaakt is. Van de financieel adviezen wordt minder gebruik gemaakt; 5 huishoudens. De adviezen worden bekostigd vanuit de SpUk Energiearmoede. De middelen van deze SpUk kunnen wij tot en met 2027 besteden. Dit betekent dat wij de adviezen momenteel tot en met 2027 aan kunnen bieden. Wij onderzoeken hoe we deze adviezen structureel aan kunnen bieden. Mochten hier aanvullende gemeentelijke middelen voor nodig zijn, komen we tegen die tijd bij u terug met een voorstel.

Vanuit de eerste ervaringen met deze ontzorging blijkt dat er veel vraag is naar een grotere diversiteit in financieringsvormen, naast de veel gebruikte lening via het Warmtefonds en gemeentelijke Verzilverlening. Daarom onderzoeken wij momenteel hoe onze huidige leningen te actualiseren en eventueel te verbreden. Door personeelsswisselingen en capaciteitsuitdagingen is het niet gelukt dit in 2025 af te ronden. In 2026 hopen we hiermee verder te gaan. Het budget voor de Verzilverlening is inmiddels bijna uitgeput. Er is nog ruimte voor één aanvraag. Dit feit maakt het des te noodzakelijker om met een update van de regelingen én een ophoging van het hier bijbehorende budget bezig te gaan.

Op dit moment zijn er meer dan 40 vrijwillige energiecoaches actief in onze gemeente. De energiecoaches ondersteunen onze inwoners bij het verduurzamen van hun woning. Dit doen zij door het geven van tips over het besparen van energie. Een belangrijk onderdeel hiervan is energiebewust gedrag. Dit komt ook duidelijk naar voren in de cursus tot energiecoach die wij faciliteren. We boeien en binden de energiecoaches door het organiseren van activiteiten en netwerkbijeenkomsten, het aanbieden van extra (verdiepende) trainingen en het werven en opleiden van nieuwe energiecoaches.

De vrijwilligers en energieverkenners werden begeleid door een ingehuurde coördinator. Eind 2025 hebben we hiervoor iemand vast in dienst genomen. We monitoren en evalueren de inzet binnen het OWO-Energiebureau goed en verwachten momenteel dat we halverwege 2026 een ondersteuner voor het Energiebureau zullen werven.

De aanvragen voor een energiecoachgesprek worden direct bij de energiecoach zelf gedaan. Op verzoek van de energiecoaches monitoren wij deze aanvragen niet. We brengen hun diensten onder de aandacht door social media en Groot Sa! uitingen. In 2025 hebben de energiecoaches veel bezoeken afgelegd en warmtescans gemaakt. Uiteraard bespreken we de werkdruk en vragen die zij krijgen tijdens de netwerkbijeenkomsten.

In oktober 2025 hebben wij voor de eerste keer een Duurzaamheidsweekend georganiseerd. Dit hebben wij gedaan met verschillende betrokken partijen, waaronder de woningcorporaties, collega's van het Sociaal Domein, Humanitas, Duurzaam Bouwloket, de energieverkenner en energiecoaches. Dit weekend vormde de start van ons vrijwillige fixteam. Dit is een groepje vrijwilligers dat kleine maatregelen, zoals het plaatsen van radiatorfolie en het vervangen van lampen, kan uitvoeren in de woning. De resultaten van dit weekend waren positief. Er is tijdens dit weekend in 42 woningen gefixt. We zetten deze kleinschalige aanpak voort tot en met het stookseizoen 2025-2026 en evalueren daarna samen met de collega's van Oost- en Weststellingwerf met als doel het vrijwillige fixteam in het OWO-Energiebureau onder te brengen. De fixmaterialen worden bekostigd uit de SpUk Energiearmoede.

Met woningcorporaties Elken en WoonFriesland en Huurdersbelang Fryslân hebben wij afgesproken om in 2026 drie keer bij elkaar te komen om te kijken hoe we elkaar kunnen versterken en onze inwoners verder kunnen ondersteunen. Zo hopen we vanaf 2027 duurzaamheid een grotere rol te geven in de Prestatieafspraken.

Het Soortenmanagementplan (SMP)

Om onze duurzaamheidsdoelstellingen te behalen, zetten wij volop in op het isoleren van onze woningvoorraad. Bij het isoleren van spouwmuren en daken kunnen echter verblijfplaatsen van beschermde diersoorten zoals vleermuizen en vogels verloren gaan. Het is verboden deze soorten te verjagen of te doden. De verblijfplaatsen zelf zijn ook beschermd. Om bijvoorbeeld de spouw of het dak te isoleren, is vaak kostbaar ecologisch onderzoek nodig. Om de soorten te beschermen én isoleren betaalbaar te houden voor onze inwoners, stellen wij een Soortenmanagementplan op. Hierin worden de populaties in kaart gebracht middels ecologisch onderzoek binnen de bebouwde kom. Zo is voor deze inwoners binnen deze contouren geen kostbaar en tijdrovend individueel onderzoek meer nodig en maken we isoleren dus makkelijker en goedkoper.

Inmiddels hebben wij als eerste Friese gemeente een pre-SMP ontheffing. Dit betekent dat gedurende maximaal 2 jaar tot 30% van de eigenaar-bewoners binnen de bebouwde kom natuurvriendelijk kan isoleren zonder dat hier individueel ecologisch onderzoek voor nodig is. Voor gemeenten zonder pre-SMP is dit momenteel alleen mogelijk met e-DNA-onderzoek.

De verwachting was dat wij eind 2025 een SMP-vergunning zouden aanvragen bij de provincie als bevoegd gezag. Doordat wij samen met Oost- en Weststellingwerf pilotgemeenten zijn, moet er veel gaandeweg uitgezocht worden. Zowel bij provincie als bij ecologisch adviesbureaus en intern. Daardoor lopen wij vertraging op. We vragen uiterlijk in Q1 van 2026 de SMP-vergunning aan bij de provincie. Met het SMP verkrijgen wij een vergunning voor onze rode contouren. Deze vergunning kunnen wij op verzoek doorschrijven naar particulieren, woningcorporaties en kunnen wij zelf gebruiken bij projecten. Begin 2026 onderzoeken wij intern hoe dit proces eruit komt te zien. Hier betrekken we onze collega's van andere afdelingen actief bij.

Ondersteuning verduurzaming van MKB

De provincie heeft geld ontvangen van het Rijk om ondersteuning te bieden aan bedrijven met 2-50 medewerkers in het micro- en kleinbedrijf bij het ontwikkelen van energiebesparende plannen voor vastgoed en processen. De regeling geldt voor ondernemers die gevestigd zijn in bedrijfspanden, maar helaas niet voor agrarische ondernemers of zzp-ers met een bedrijf aan huis. Daarnaast stimuleert deze regeling de gezamenlijke verduurzaming op bedrijventerreinen. Om de bedrijven te ondersteunen zijn eind 2024 regionale aanjagers aangesteld. Via het provinciale bedrijvenloket Ynbusiness kunnen de bedrijven uit Opsterland gebruik maken van deze aanjagers. In samenwerking met de aanjager en de collega's van economische zaken hebben er afgelopen jaar al diverse afspraken plaats gevonden.

Energiebespaarcampagnes

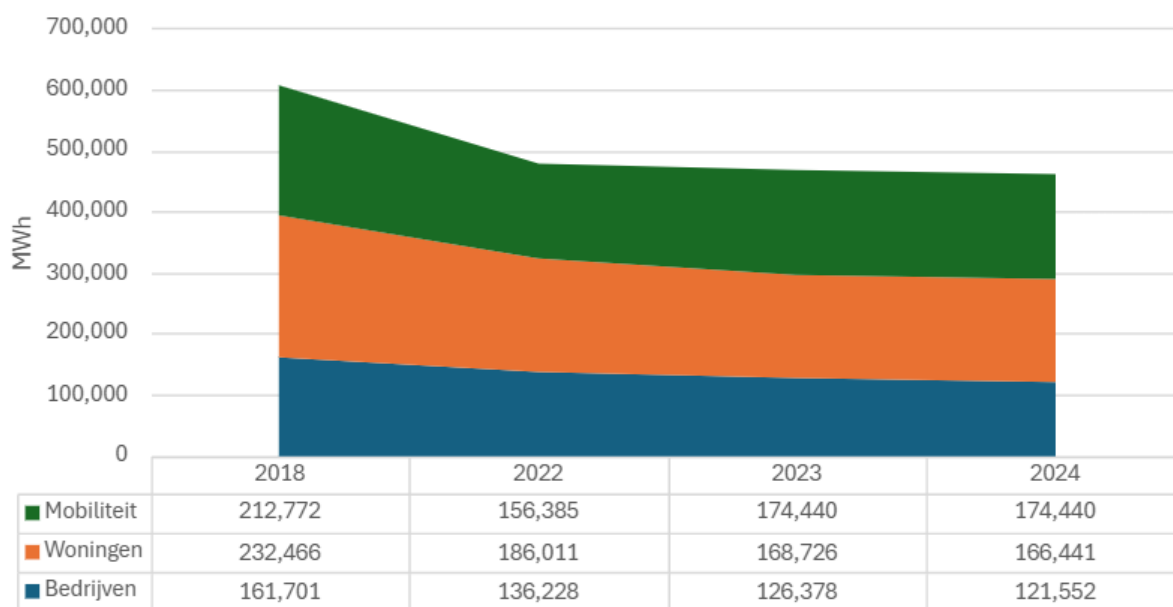
Bij onze communicatiecampagnes betrekken wij de dorpsinitiatieven actief. Een aantal dorpen is zeer actief met hun energiebespaaracties. We weten elkaar goed te vinden en maken koppelingen tussen acties in het dorp en de LAI. Daarnaast informeren we onze inwoners over energiebesparing door aangesloten te zijn bij

NME De Naturij - die mogelijkheden biedt voor natuur- en duurzaamheidseducatie op basisscholen - door het organiseren van webinars in Zuidoost Friesland-verband en het organiseren van inloopspreekuren in de bibliotheek in Gorredijk. Ook zijn we in 2025 gestart met het project Junior Energiecoach, waar basisschool Skoalle De Dúnwizer uit Bakkeveen met 87 kinderen aan mee heeft gedaan. Ook hebben wij in 2025, zoals eerder genoemd, De Slimme Isolatiegids verstuurd naar alle woningeigenaren in onze gemeente. Hier hebben we zeer positieve reacties op gekregen.

Gerealiseerde energiebesparing

In het coalitieakkoord 2018-2022 'Brêge nei de takomst' is het totale energieverbruik van de gemeente Opsterland geschat op een equivalent van 600.000 MWh, oftewel 2.160 TJ met een verdeling van het gebruik in 1/3 door woningen, 1/3 door bedrijven en 1/3 door mobiliteit (exclusief snelweg). In onderstaande tabel zijn de verbruiksgegevens van 2018 (begin coalitieperiode) en 2024 opgenomen (bron: Klimaatmonitor). Dit zijn de meest recente volledige cijfers. Veel verbruikscijfers zijn pas na ongeveer anderhalf jaar beschikbaar. In de periode tussen 2018 en 2024 is het totale energieverbruik met ongeveer 144.000 MWh omlaaggegaan. Hiermee lopen we voor op de doelstelling van 2026 om 100.000 MWh te besparen.

Energieverbruik Opsterland

Categoriën ■ Bedrijven ■ Woningen ■ Mobiliteit

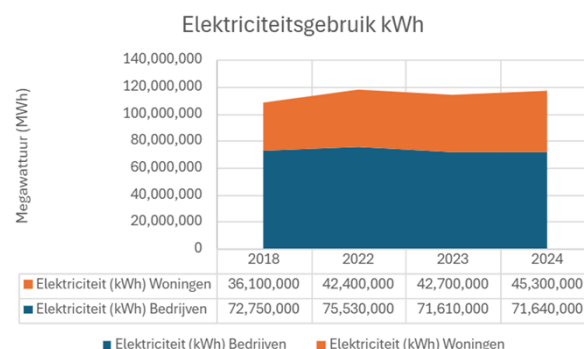
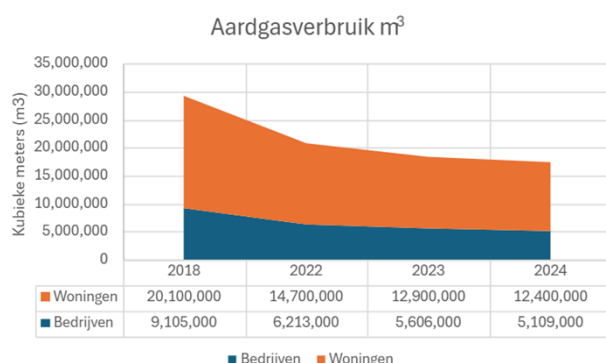
Voor zowel het energieverbruik van woningen als van bedrijven geldt in 2024 ten opzichte van 2023 dat het aardgasverbruik is verminderd en het elektriciteitsverbruik iets is toegenomen. In totaal is er dus alsnog een kleine daling MWh te zien. Onder Thema 2: Aardgasvrij Verwarmen, wordt het aardgas- en elektriciteitsverbruik uitgesplitst getoond.

Over 2024 zijn alle gegevens behalve die van mobiliteit bekend. Om toch een vergelijking te kunnen trekken met voorgaande jaren, is hetzelfde verbruik genomen als in 2023. Naar verwachting stijgt dit energieverbruik iets, omdat dat in 2023 ten opzichte van 2022 ook het geval was. Hierdoor kan de daadwerkelijk gerealiseerde besparing iets minder zijn. Echter zullen we ook dan nog altijd voorlopen op onze doelstelling.

Thema 2. Aardgasvrij verwarmen

Doelstelling: Wij willen duidelijkheid geven aan onze inwoners over de overstap naar alternatieve warmteoplossingen en hen faciliteren bij die overstap.

Nederland wil in 2050 aardgasvrij zijn. Hiervoor moeten gebouwen met alternatieve warmtebronnen worden verwarmd en bedrijfsprocessen bijvoorbeeld worden geëlektrificeerd. De gemeente moet aangeven op welke alternatieve warmteoplossingen wordt ingezet en duidelijkheid geven op welke termijn en waar aardgas wordt uit gefaseerd. Hiervoor moet de gemeente plannen opstellen.

Het aardgasverbruik is de afgelopen jaren sterk gedaald (bron: Klimaatmonitor). Deze daling is zowel bij woningen als bedrijven goed te zien. De daling kan verklaard worden door de besparing op aardgas door betere isolatie van de woning. Maar ook door het vervangen van een aardgasgestookte Cv-installatie naar een ander systeem voor ruimteverwarming, zoals een warmtepomp. Het elektriciteitsgebruik van woningen is daardoor toegenomen.

Opstellen Warmteprogramma

Eind 2021 heeft uw raad de Transitievisie Warmte (TVW) vastgesteld. Deze moet iedere 5 jaar geactualiseerd worden en heet in de toekomst het Warmteprogramma. Daarin beschrijven we de aanpak van het isoleren en aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving (woningen, bedrijfsgebouwen en bedrijfsprocessen). Er wordt in kaart gebracht welke alternatieve warmteoplossingen er zijn en er staat of (en zo ja welke) wijken, buurten en dorpskernen de komende 10 jaar van het aardgas gaan en hoe dat gebeurt. Het is een verplicht programma onder de Omgevingswet en wordt daarom door het college vastgesteld. In de Wet gemeentelijk instrumentarium warmtetransitie (per 1 januari 2026 van kracht) staat waaraan een warmteprogramma moet voldoen. Deze wet geeft gemeenten ook de handvatten om de regie te nemen in de warmtetransitie.

Samen met Oost- en Weststellingwerf zijn we inmiddels gestart met het opstellen van het programma. Er is een plan van aanpak opgesteld en vastgesteld door het college. Een eerste stap was het evalueren van de TVW. Daaruit komt de wens naar voren om concretere doelstellingen te formuleren die ons in staat stellen de voortgang van de uitvoering van het Warmteprogramma beter te monitoren. Daarnaast willen we dezelfde uitgangspunten als in de TVW blijven hanteren, zodat er een logisch vervolg is in de aanpak van de afgelopen jaren. Wel willen we de toelichting op enkele van die uitgangspunten duidelijker formuleren. Ook kunnen we concluderen dat de afgelopen jaren nog duidelijker is geworden dat de netcongestie en de aanpak daarvan medebepalend zijn bij de te maken keuzes in aardgasvrije warmteoplossingen en het tempo van de uitvoering van het Warmteprogramma.

Op basis van de geactualiseerde gegevens van het Planbureau voor de Leefomgeving, gegevens van Liander en provinciale data is een technische analyse gemaakt. Daarin zijn onder andere de nationale kosten van diverse warmteoplossingen op CBS-wijkniveau op een rijtje gezet. Voor Opsterland lijken individuele oplossingen, zoals (hybride) warmtepompen de goedkoopste optie voor de eindgebruikers te zijn. Daarbij wordt aangetekend dat er nog veel onzekerheid is over de toekomstige beschikbaarheid en de prijsontwikkeling van groengas.

Ook is een milieueffectrapportage(mer)-beoordeling opgesteld om een inschatting te maken van de milieueffecten van de diverse individuele warmteoplossingen. De conclusie daarvan is dat een mer-

procedure voor het warmteprogramma niet nodig geacht wordt omdat de individuele warmtetechnieken die in de gemeente mogelijk worden gemaakt met het warmteprogramma niet leiden tot aanzienlijke milieugevolgen.

Tenslotte is er een participatie- en communicatieplan opgesteld. Binnenkort wordt gestart met het participatieproces. Op 1 oktober was er een informatiebijeenkomst voor de drie raden van de samenwerkende gemeenten.

Het Warmteprogramma moet uiterlijk in 2027 door het college worden vastgesteld.

Onderzoek naar de haalbaarheid van warmtenetten

In de huidige TVW zetten we vooral in op (hybride) warmtepompen voor de verwarming van onze gebouwen. In de TVW staat dat er in de grotere kernen misschien kansen zijn voor warmtenetten. Met een warmtenet kan er op een collectieve manier met een alternatieve warmtebron worden verwarmd. Voordeel kan zijn dat een warmtenet minder belastend is voor het elektriciteitsnet, de vraag naar schaars groen gas kan verlagen en/of geluidsoverlast door veel dicht bij elkaar staande warmtepompunits kan voorkomen.

Om duidelijkheid te kunnen geven richting de eigenaren van woningen/gebouwen, hebben we verder onderzoek naar de haalbaarheid en wenselijkheid van warmtenetten laten doen. Dit deden wij samen met Oost- en Weststellingwerf. Een extern bureau heeft dit onderzoek verricht en een eindrapport opgesteld. Daaruit komt naar voren dat grootschalige collectieve oplossingen in onze kernen niet mogelijk of interessant zijn. In het warmteprogramma wordt dit verder uitgewerkt.

Opstellen Dorpsuitvoeringsplannen

Naast gemeente brede aanpakken, die door het Energiebureau worden uitgevoerd, willen we ook gebiedsgericht aan dorpsuitvoeringsplannen werken. Dit zijn plannen om de gebouwde omgeving in een gebied aardgasvrij te maken, of als tussenstap aardgasvrij-ready. De gemeente werkt daarbij samen met dorpsorganisaties, woningcorporaties, Liander en andere overheden, met gedragen en afgestemde besluitvorming als gewenst resultaat. Tot nu toe zijn initiatieven vanuit dorpen de aanleiding voor het opstellen en uitvoeren van twee uitvoeringsplannen. In de toekomst kunnen dat ook ontwikkelingen zijn (zoals nieuwbouwplannen) die kansen bieden voor de warmtetransitie.

In Wijnjewoude is men inmiddels vergevorderd in de uitvoering van het plan. Van de 902 adressen hebben er 747 (83%) een aanvraag gedaan voor de stimuleringsregeling van energiecoöperatie Wijnjewoude Energie Neutraal (WEN). Deze regeling is bedoeld voor isolatiemaatregelen en het plaatsen van (hybride) warmtepompen en kan gestapeld worden met gemeentelijke, provinciale en landelijke subsidies. Het doel om 45% aardgas te besparen lijkt dit of volgend jaar bereikt te worden. Ook heeft WEN goede hoop om in 2026 met de bouw van de mestvergister te starten om in 2027 groengas te produceren (zie ook thema 3 punt 2 van deze brief). Daarmee liggen de doelen uit de gehonoreerde aanvraag Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) binnen bereik. WEN wil daarom in 2026 samen met de gemeente nieuwe doelen en een nieuw plan voor de toekomst opstellen. Met de resterende middelen uit de PAW (tot en met 2028) wil WEN de behaalde resultaten bestendigen en beginnen met het uitvoeren van het nieuwe plan.

Doel van de PAW is ook te leren van ervaringen en dit te delen. De ervaringen van Wijnjewoude zijn vertaald in onder andere de werkwijze met onze energiecoaches en de energieverkenners (van het OWO-energiebureau). Deze werkwijze is ook onder de aandacht gebracht bij de Friese Energie Tafel en tijdens regionale PAW-bijeenkomsten. Steeds meer gemeenten nemen de persoonlijke aanpak en begeleiding van inwoners over. Op het laatste landelijke Warmtecongres werd tijdens de plenaire sessie een filmpje vertoond over het project hybride warmtepompen voor huurders van WEN. Ook is er een film in voorbereiding over de WEN-aanpak.

De komende jaren willen we ook een Dorpsuitvoeringsplan opstellen en uitvoeren voor en met Nij Beets. Als eerste stap is samen met energiecoöperatie Krigel een startnotitie opgesteld en is een begin gemaakt met het verzamelen en analyseren van informatie. Het idee is om de startnotitie met daarbij een communicatie- en participatieplan in het eerste kwartaal van 2026 te bespreken tijdens de ALV van Plaatselijk Belang Nij Beets en deze daarna ook ter vaststelling voor te leggen aan het college.

Thema 3. Opwek en opslag van duurzame energie

Doelstelling: We willen in Opsterland in 2035 450.000 MWh duurzame energie opwekken. Eind 2026 hebben we daarvan 210.000 MWh gerealiseerd (Coalitieakkoord, 2018).

Opsterland wil in 2035 energieneutraal zijn. Dat wil zeggen dat we binnen onze eigen gemeente evenveel energie opwekken als we gemiddeld over een jaar genomen gebruiken. Daarvoor is naast energiebesparing een duurzame opwek nodig van 450.000 MWh aan energie. Daarbij moeten we rekening houden met de beperkte capaciteit van de energie-infrastructuur.

Faciliteren van opwek- en opslaginitiatieven

Initiatieven van dorpen of andere initiatiefnemers die aan onze doelstellingen bijdragen willen we ondersteunen. Afgelopen jaar waren er geen nieuwe initiatieven vanuit de dorpen.

Gerealiseerde opwek

Er wordt in Opsterland ongeveer 50.000 MWh aan duurzame energie opgewekt, met name uit zonnenvelden. Dit is nog maar 11 procent van ons doel voor 2035.

De zonnenvelden in Opsterland hebben een totaal vermogen van 32,19 MW (bron: Groenleven en WEN). Dit komt overeen met een productie van ongeveer 30.600 MWh. Het vermogen is het afgelopen jaar gelijk gebleven. Momenteel onderzoeken we of het mogelijk is om bij Terwispe en Gorredijk een zonnenveld met batterijopslagsysteem te ontwikkelen. U bent daarover schriftelijk geïnformeerd in een raadsinformatiebrief. Zoals aangegeven in de brief worden de plannen verder uitgewerkt en mogelijk in de loop van 2026 als buitenplanse omgevingsplanactiviteit (bopa) ter advisering aan u aangeboden.

Op particuliere daken (kleinverbruik) wordt ca. 27.300 MWh opgewekt en terug geleverd aan het net (bron: Terugleverdata kleinverbruik Liander). Dit is de afgelopen jaren sterk gestegen en stijgt (ondanks minder aantrekkelijke regelingen) nog steeds door.

Zoals ook vorig jaar aangegeven is de opwek van energie uit wind en biogas nu nog klein. De productie beperkt zich tot enkele kleine windmolens en mestvergisters bij individuele boeren. Met de initiatieven van WEN (Wijnjewoude) en Agrigas (Nij Beets) komt daar mogelijk verandering in. Opgeteld willen zij 2,5 miljoen kubieke meter groengas produceren wat overeenkomt met circa 25.000 MWh.

Groen Gas uit monomestvergisting

Groengasproductie via vergisting en vergassing kan al op korte termijn een wezenlijke bijdrage leveren aan een toekomstbestendig energiesysteem. De productie van groen gas draagt ook bij aan andere urgente maatschappelijke opgaven zoals de reductie van emissies in de landbouw en de ontwikkeling van een circulair grondstoffsysteem.

De energiecoöperatie Wijnjewoude Energie Neutraal (WEN) heeft eind oktober de omgevingsvergunning ontvangen voor een collectieve monomestvergister met stikstofstripper en groengas opwerkunit bij Wijnjewoude. Nu volgt de behandeling van het beroep. Voor de productie van groengas heeft WEN het bedrijf WEN Groene Energie BV opgericht. Het initiatief heeft van de Provincie €12 miljoen subsidie ontvangen uit het landelijke stikstofbudget. De provincie geeft aan dat deze pilot kan laten zien dat de melkveehouderij niet alleen goed is voor fossielvrije verwarming van veel woningen, maar ook voor halvering van de stikstofuitstoot, driekwart van de CO₂-emissies kan vermijden en een belangrijke bijdrage betekent voor de circulaire landbouw.

In de omgeving van Nij Beets werken 13 veehouders samen aan een plan voor mestvergisting en mestbewerking. Zij verkennen de mogelijkheden voor centrale vergisting, individuele vergisting of geclusterde vergisting.

Nieuwe zonnevelden

In 2025 hebben we onderzoek laten uitvoeren naar de zonneladder. Bij zonne-energie zijn de stappen van de zonneladder aangehouden; zon op daken, binnenstedelijk, buitengebied, landbouwgrond/natuur. Uit het onderzoek blijkt dat we met de eerste drie tredes ongeveer 10% van onze totale opgave in kunnen vullen. Zonnepanelen op daken zijn dus bij lange na niet voldoende om te voorzien in het energiegebruik binnen onze gemeente. Het opwekken van duurzame energie op zonnevelden blijft daarom nodig.

Binnen de gemeente lopen verkennende gesprekken over de opwek van zonne-energie met een batterijopslagsysteem in een veldopstelling bij Terwipel en Gorredijk. Dit project draagt bij aan de gemeentelijke ambitie om in 2035 energieneutraal te worden. We onderzoeken bij dit project hoe het lokaal eigendom ingevuld kan worden met een gemeentelijke deelneming.

Opzetten gemeentelijk energiebedrijf

Wij zijn in de eerste helft van 2025 met uw raad in overleg geweest over het starten van een gemeentebreed energiecollectief Opsterland (ECO), om daarmee lokale initiatieven op het gebied van duurzame energie te ontwikkelen en het lokaal eigendom in te vullen. Dit in overeenstemming met uw motie uit 2018. Op 30 juni 2025 heeft uw raad het besluit genomen om vooralsnog niet door te gaan met de verkenning naar een energieontwikkelbedrijf. Dit betekent dat het lokaal eigendom per initiatief apart ingevuld moet worden.

Tijdens deze vergadering heeft u ook gevraagd naar informatie over de (ruimtelijke) mogelijkheden voor het realiseren van slimme combinaties van opwek, opslag en afname van duurzame energie. Binnen het werkveld van de energietransitie zijn dit de thema's die in elk project terugkomen; zo weinig mogelijk energie gebruiken, goed combineren van functies en het efficiënt gebruik van het elektriciteitsnetwerk. In deze brief leest u daarover. Bijvoorbeeld onder het kopje Bedrijventerrein Azeven zuid, waar u leest wat we op dit bedrijventerrein hebben gedaan.

In overleg met de Friese Energietafel heeft de netbeheerder Liander afgelopen jaar het Actieplan Friesland opgestart. Dit plan is gericht op maatregelen die nodig zijn om de congestie op het net tegen te gaan en perspectief te bieden. Het zijn vooral acties vanuit de netbeheerder die zorgen voor flexibiliteit op het netwerk. Gemeentebreed werken we aan een Ruimtelijk Ontwikkelperspectief. U bent daar als raad over geïnformeerd en hebt werksessies gevolgd. Energie en Warmte zijn daarin thema's die worden meegenomen omdat ze ruimte vragen in de fysieke leefomgeving.

Met de informatie in deze brief beschouwen we de toezegging en de motie als afgedaan.

Energieopslagsystemen

In samenwerking met de Friese Energietafel is er een richtlijn voor opslagsystemen opgesteld. Deze richtlijn bevat handige informatie over de verschillende categorieën batterijsystemen, maar het is geen basis voor beleid. Begin 2026 start een nieuwe werkgroep vanuit de FET die onderzoekt hoe deze richtlijn kan worden opgenomen in ruimtelijk beleid. Het uiteindelijke doel is om gemeenten in staat te stellen voor alle type batterijsystemen een zo eenvoudig mogelijk vergunningsproces te doorlopen.

Provinciale Omgevingsvisie (POVI)

De Friese Energievisie is vorig jaar door Gedeputeerde Staten vastgesteld. Deze visie wordt als bouwsteen gebruikt in de provinciale omgevingsvisie. Het college van Gedeputeerde Staten van Fryslân heeft de Contourenschets voor de Omgevingsvisie vastgesteld. Daarmee zet de provincie de eerste stap richting ruimtelijke keuzes voor de toekomst. In de loop van 2026 wordt meer bekend over de inhoud van de POVI. Wij verwachten in de ontwerp POVI-keuzes worden beschreven voor de opwek van duurzame energie met zonnepanelen en windmolens.

Thema 4. Energie-infrastructuur

We willen dat de energie-infrastructuur wordt versterkt en optimaal wordt benut.

Tijdens piekmomenten zit het elektriciteitsnetwerk aan de grens van de capaciteit. Dat heeft consequenties voor plannen en projecten van bedrijven, maatschappelijke organisaties en de gemeente. Het is belangrijk om het netwerk te versterken en optimaal te benutten, onder andere door de pieken af te zwakken.

Azeven Zuid Energieverkenning

Op het bedrijvenpark Azeven Zuid ervaren bedrijven momenteel belemmeringen bij de levering van stroom of het terugleveren op het elektriciteitsnetwerk. Het is te verwachten dat de bedrijven vanuit natuurlijke groei, warmtetransitie en mobiliteitstransitie een sterk groeiende behoefte aan elektrisch vermogen hebben. Deze groei zal de netbeheerder niet op korte termijn kunnen bieden doordat het gebied last heeft van netcongestie.

In 2025 is de huidige en toekomstige vermogensvraag van deze bedrijven in beeld gebracht door de gemeente. In een ontbijtbijeenkomst met ondernemers hebben we de uitkomsten van de verkenning besproken. Enkele bedrijven ondervinden nu al belemmeringen bij hun uitbreidingsplannen of plannen voor verduurzaming van hun bedrijfsvoering. Binnen 5 jaar zal dit aantal stijgen.

Gezien de opbouw van het elektriciteitsnetwerk op Azeven Zuid ligt het delen van energie door technische mogelijkheden binnen het bedrijventerrein niet voor de hand. Bedrijven zitten op verschillende middenspanningsringen en binnen het onderstation op verschillende installaties.

Vooraf slimme oplossingen bij de bedrijven zelf, in de eigen bedrijfsvoering en installaties geven de bedrijven een deel van de oplossing voor congestieproblemen. Mogelijk zijn individuele bedrijven geholpen met extra opwek van een windturbine of een batterijopslagsysteem. De noodzaak voor netverzwaring is zichtbaar.

Versterken van de netcapaciteit met 110kV station

De netbeheerders hebben in hun investeringsprogramma's opgenomen dat zij werken aan een nieuw 110kV station. Het huidige station aan de Tussendiepen in Drachten heeft geen uitbreidingsmogelijkheden. Momenteel loopt er een haalbaarheidsstudie naar de mogelijke locaties voor een 110kV station in het gebied tussen Drachten en Beetsterzwaag. Het nieuwe station moet opgenomen worden in het hoogspanningsnet om gevoed te worden met stroom. Dat betekent een hoogspanningstracé van de centrale in Burgum naar het station in Oosterwolde. In samenwerking met Smallingerland zijn we in gesprek met de netbeheerders. In het huidige investeringsprogramma van TenneT staat dit station in de planning voor oplevering tussen 2033-2036.

De 380kV verbinding Viervelaten - Ens

Om het hoogspanningsnet binnen Nederland te versterken zoekt TenneT een tracé voor de verbinding tussen de Eemshaven en de randstad. De lijn Viervelaten in Groningen naar Ens in de Noordoostpolder kan via een noordelijke route over Leeuwarden lopen of een meer zuidelijke route over Drachten. De zuidelijke route loopt voor een deel door Opsterland. Afgelopen jaar is het gezamenlijk regioadvies uitgebracht door de provincie, gemeenten en het waterschap. Zij adviseren de route over Leeuwarden te laten lopen. In de loop van 2026 wordt de tracékeuze bekend. Wanneer de minister kiest voor de noordelijke route heeft het tracé geen effect op Opsterland.

Netuitbreiding middenspanning NuLelie

NuLelie is het uitvoeringsprogramma van netbeheerder Liander om het middenspanningsnet grootschalig uit te breiden en te moderniseren. NuLelie richt zich op het bredere regionale netwerk: nieuwe middenspanningskabels, verzwaring van bestaande tracés en de bouw of uitbreiding van distributieruimtes. Deze werkzaamheden zijn nodig om aan de toenemende vraag naar transportcapaciteit te voldoen. Het doel

is om te garanderen dat nieuwe woningen, bedrijven en duurzame initiatieven aangesloten kunnen worden. Samen met Liander zijn we in 2025 begonnen om deze werkzaamheden vorm te geven. We zijn betrokken bij de ruimtelijke inpassing van de distributieruimtes, het bepalen van de kabeltracés en de benodigde vergunningsprocedures. Hierbij is het belangrijk dat we vroegtijdig afspraken vastleggen, omdat deze projecten grote impact hebben op de ondergrondse ruimte en de planning van gemeentelijke projecten.

Netuitbreiding laagspanning Buurtaanpak

Door de groei van het aantal elektrische auto's, warmtepompen en zonnepanelen raakt het elektriciteitsnet op veel plekken overbelast. De buurtaanpak is een werkwijze van Liander om het elektriciteitsnet in de buurten te versterken. De focus van de buurtaanpak ligt op het laagspanningsnet. Er wordt per buurt gekeken waar de grootste uitdagingen liggen. Deze buurten worden vervolgens op basis van deze uitdagingen aangepakt. Om aan de toenemende vraag op het elektriciteitsnet te kunnen voldoen worden in de toekomst extra middenspanningsruimtes (trafo's) geplaatst en nieuwe kabels aangelegd. Dit vereist veel afstemming met de inwoners en creatieve oplossingen in de openbare ruimte. Het doel van de buurtaanpak is om het elektriciteitsnet buurt voor buurt toekomstbestendig te maken.

Voor onze gemeente betekent dit dat we tijdig kunnen meedenken over locaties, mogelijke koppelkansen en communicatie richting inwoners. Afgelopen jaar zijn we samen met Liander ambtelijk bezig geweest om de samenwerkingsovereenkomst vorm te geven. Het komende jaar wordt deze overeenkomst ook bestuurlijk besproken en verwachten we de overeenkomst definitief te maken.

Logistiek laden

Vanuit de provincie is een onderzoek gestart naar nieuwe locaties voor logistiek laden. Dit gaat over het snellaadinfrastructuur voor elektrische vrachtwagens. Langs de A6 en A7 zijn nog onvoldoende laadpunten. Waarschijnlijk zal het aantal elektrische vrachtwagen de komende jaren sterk toenemen. Voldoende laadpunten zijn dan belangrijk. Snellaadpunten vragen hoge vermogens in korte tijd. Gezien de netcongestie en de beperkingen die er gelden op nieuwe grootverbruikaansluitingen is realisatie van snellaadstations een uitdaging. De verkenning gebeurt samen met de gemeenten De Fryske Marren, Heerenveen en Smallingerland.

Thema 5. Verduurzamen van de eigen organisatie

Om bij te dragen aan een energieneutraal Opsterland hebben we als gemeentelijke organisatie zelf ook een opgave om te verduurzamen.

We willen als gemeentelijke organisatie het goede voorbeeld geven op het gebied van duurzaamheid en dit zichtbaar maken. Daarmee inspireren we onze inwoners, organisaties en bedrijven. We maken onze CO₂-footprint inzichtelijk en benutten kansen om onze gebouwen, ons wagenpark, ons gereedschap en onze werkprocessen te verduurzamen en duurzaam in te kopen.

Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI)

Het oude actieplan MVOI van 2023 is geactualiseerd en in september 2025 door de directie vastgesteld. Het MVOI-actieplan is een uitvoeringsinstrument dat richting geeft aan hoe we binnen de drie gemeenten werken aan MVOI. Het actieplan is geen beleid, maar vormt een paraplu waaronder de uitvoering binnen de drie OWO-gemeente plaatsvindt. Het plan richt zich op de uitvoering van duurzaam opdrachtgeverschap op de korte termijn, 2025 t/m 2027.

De OWO-gemeenten hanteren hierbij de landelijke aanpak op basis van het manifest MVOI. De landelijke aanpak kent zes thema's namelijk; milieu en biodiversiteit, klimaat, circulariteit, ketenverantwoordelijkheid, diversiteit en inclusie, en social return. De sociale thema's hebben veel overlap, daarom is er binnen de OWO-gemeenten voor gekozen diversiteit en inclusie en social return samen te voegen tot één thema. Het actieplan richt zich daarom op vijf thema's.

Voor de uitvoerbaarheid is door de ambtelijk en bestuurlijk opdrachtgevers besloten op twee thema's focus te geven. Dit betekent dat de komende drie jaar de focus op de thema's klimaat en circulariteit ligt.

De CO₂ Prestatieladder

De CO₂ Prestatieladder is een instrument om de CO₂-uitstoot van de eigen organisatie inzichtelijk te maken en hier reductiemaatregelen aan te koppelen om zo onze uitstoot te verminderen. We zijn gecertificeerd op Niveau 3 van de CO₂-Prestatieladder. In onze uitstoot zijn onze eigen gebouwen zoals het gemeentehuis en de gemeentewerf meegenomen, maar ook Caparis (waar wij aandeelhouder van zijn) en het maatschappelijk vastgoed waar wij eigenaar van zijn en het energiecontract voor hebben afgesloten. Uit onze dataverzameling, interne en externe audits blijkt dat wij in 2023 978,5 ton CO₂ uitstootten. Over het jaar 2024 is deze informatie geactualiseerd. We hebben ten opzichte van 2023 een reductie van 24% CO₂ behaald. In 2024 hebben wij al onze stroom groen ingekocht, waardoor er geen CO₂ uitstoot plaatsvindt.

2023	
Aardgasverbruik	472,5
Brandstofverbruik wagenpark	299,7
Zakelijk vervoer	96,0
Elektriciteitsverbruik vastgoed	86,9
Brandstofverbruik bedrijfsmiddelen	12,7
Elektriciteitsverbruik wagenpark	8,8
Biomassa	1,1
Totaal	977,6

2024	
Aardgasverbruik	523,0
Brandstofverbruik wagenpark	105,8
Zakelijk vervoer	86,5
Elektriciteitsverbruik vastgoed	0,0
Brandstofverbruik bedrijfsmiddelen	11,1
Elektriciteitsverbruik wagenpark	14,2
Biomassa	1,1
Totaal	741,7

Dit is bewerkstelligd doordat we de diesel in ons wagenpark volledig hebben vervangen door 'Hydrotreated Vegetable Oil' (HVO). De komende jaren zetten we in op de overstap naar groen gas voor de verwarming van ons vastgoed en door de verduurzaming van M.F.C. De Wier. Daarnaast kijken wij doorlopend naar reductiemaatregelen zoals het lager zetten van de verwarming en op een natuurlijk moment overstappen op (hybride) warmtepompen. Hiermee streven wij naar een reductiedoelstelling van bijna 50% in 2027 ten opzichte van 978,5 ton CO₂ in 2023. Hiermee lopen wij voor op de landelijke doelstelling om in 2030 tenminste 55% CO₂ reductie te hebben gerealiseerd ten opzichte van 1990.

De gegevens worden jaarlijks geactualiseerd en de reductiemaatregelen jaarlijks gemonitord en eventueel bijgesteld. Wij stellen u jaarlijks op de hoogte van onze CO₂ uitstoot.

Verduurzaming maatschappelijk en gemeentelijk vastgoed

Voor het verduurzamen van ons eigen vastgoed hebben we bij diverse fondsen subsidies aangevraagd, zoals DUMAVA en SDE. Wij informeren dorpsbuizen of scholen over verduurzaming, beschikbare subsidies en helpen bij het aanvragen hiervan. Bij de vernieuwbouw van M.F.C. Kortezwaag is naast uitbreiding verduurzaamd naar volledig elektrisch. Het M.F.C. De Wier in Ureterp wordt met onder andere DUMAVA-subsidie verduurzaamd. Er zijn extra zonnepanelen geplaatst en in 2026 volgt een uitbreiding van de berging en kleedruimten. Samen met de dorpsbuizen Langezwaag en Terwispel werken wij verduurzamingsplannen uit.

Daarnaast adviseren we over veranderende regelgeving en subsidies voor lopende projecten zoals het gemeentehuis. In 2025 zijn we gestart met de voorbereiding van de routekaart voor de verduurzaming van ons gemeentelijke voorraad.

Inkoop energie

We zijn aangesloten bij OVEF (Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân). Hier volgen we de ontwikkeling van OVEF en zijn we in gesprek over batterijopslag. Ook met laadinfrastructuur volgen wij de OVEF. De inkoop van groen gas voor ons gemeentelijk vastgoed gebeurt ook via OVEF en er worden gesprekken gevoerd over het aanschaffen van de hierbij horende Garanties van Oorsprong (GvO's).

Fryslân bouwt Circulair

Wij zijn als gemeente lid van de Vereniging Circulair Friesland (VCF). Samen met Oost- en Weststellingwerf hebben wij de opdrachtgeversaankpak 'Fryslân Bouwt Circulair' ondertekend. Dit is een initiatief vanuit VCF en heeft als doel om circulair bouwen in Friesland te stimuleren door middel van een ketenaankpak. Voor gemeenten betekent dit bijvoorbeeld dat circulair bouwen in de uitvraag van projecten wordt meegenomen. Voor de opdrachtgeversaankpak hebben wij twee projecten aangedragen; de verduurzaming van De Wier en woningbouwproject Loevestein 5. Over de voortgang hiervan worden kennis- en intervisiebijeenkomsten voor VCF georganiseerd.

De vergunning voor de bouwwerkzaamheden voor de uitbreiding van M.F.C. De Wier is verleend en definitief vastgesteld. De voorbereiding en procedure voor opdrachtverstrekking loopt op dit moment (begin 2026). In de uitvraag wordt aan de uitvoerende partij gevraagd zoveel mogelijk rekening te houden met circulair bouwen. Voor Loevestein 5 wordt nog samen met VCF gekeken naar wat hier de mogelijkheden zijn.

Samenvatting & Conclusie

In de periode tussen 2018 en 2024 is het totale energieverbruik met ongeveer 144.000 MWh omlaaggegaan. Dit is te verklaren door een sterke daling in het aardgasverbruik bij zowel woningen als bedrijven. Het elektriciteitsgebruik in woningen is iets toegenomen, wat te verklaren is door het vervangen van een aardgasgestookte Cv-installatie door bijvoorbeeld een (hybride) warmtepomp. Voor wat betreft opwek geldt dat we in 2035 450.000 MWh aan energie op willen wekken, met als tussendoel een duurzame opwek van 210.000 MWh in 2026. Hiervan is op dit moment met 50.000 MWh aan duurzame opwek, 11% van het doel in 2035 gerealiseerd.

Met onze energiebesparing van 144.000 MWh lopen we voor op de doelstelling van 2026 om 100.000 MWh te besparen. Hier hebben we de afgelopen jaren dan ook sterk op ingezet, met resultaat. Het blijft echter belangrijk om hierop te blijven inzetten. Met 50.000 MWh aan duurzame opwek lopen we ver achter op onze doelstelling om in 2026 210.000 MWh duurzame energie op te wekken. Beide onderwerpen vragen hiermee om veel aandacht en inspanning van de nieuwe raad en het college.